

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Димитрова Стойчева

катедра „Европеистика“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
(Научна специалност: Политология 5.11.02 и Философия на културата,
политиката, правото и икономиката 5.01.13)

за научните трудове и преподавателската дейност на

доц. д.ф.н. Благовест Сотиров Моллов,

представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
„професор“ по професионално направление 3.3. Политологически науки
(Европеистика – Странознание на Великобритания с преподаване на
английски език), обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски“, за
нуждите на Катедра „Европеистика“ в ДВ, бр. 33 от 17.04.2018 г.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури,
съгласно Заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент
Охридски“ № РД 38 – 343 / 25.05.2018 г. и Протокол №1 от заседание на
научното жури от 11 юли 2018 г.

1. Представяне на профила на кандидата

Благовест Моллов е доцент в катедра „Европеистика“ на Философски факултет като академичното му развитие е основно свързано със създаването и утвърждаването на катедрата във Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Той започва като хоноруван асистент в катедрата през 2001 г., а през 2002 г. става редовен асистент по английски език към катедрата. Благовест Моллов има над 15 години стаж по специалността, като пет години като доцент в катедра „Европеистика“.

Благовест Моллов завършва специалност „Англицистика и американистика“ във Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет през 1995 година и две години след това специалност „Философия“ към Философския факултет на Софийския университет. По двете специалности Благовест Моллов има магистърски степени. Интересът към философията се проявява още в процеса на обучението му в специалност „Англицистика и американистика“, от когато датира и академичният му интерес към аналитичната философия. Този интерес съвпада с навлизането на

подходите и темите на аналитичната философия в академичните дискусии, за което особено допринася и запознаването лично с някои от най-големите имена и представители на аналитичната традиция, които по това време посещават България като гости на Софийския университет в рамките на „Оксфордските лекции по философия“ през втората половина на 90-те години. Става дума за Питър Стросън, Майкъл Дъмет, Антъни Кени, Филипа Фут, Дейвид Пеърс и други.

„Философията в Оксфорд днес“, която през 1996 година авторката на тази рецензия състави и публикува, е първият значим маркер за траен академичен интерес на Благовест Моллов. В нея той участва като преводач с най-много статии и научните публикации, които той представя днес, може да се каже, че се коренят и бележат път на потопяване в проблематика, приета като траен, задълбочен и съзнателно избран модус на академично ангажиране.

През 1998 година Благовест Моллов е докторант към катедра „История на философията“ с тема на дисертационното си изследване върху Томас Грийн – „Метафизиката на познанието“ на Томас Хил Грийн и възникването на британския идеализъм: трансценденталната аргументация в посткантианска употреба“, която успешно защитава през 2006 г. Темата на дисертационния му труд не е отклонение от вече отбелязания интерес към аналитичната философия, тъй като е общоприето, че най-доброто въведение в аналитичната философия е опосредствано от преминаването и задълбочаването в британския идеализъм от края на XIX век. Благовест Моллов е доктор на науките като областта Философия (Логика) е тясно свързана с интереса към аналитичната философия и задълбочената му работа върху формалните подходи.

Благовест Моллов е отличен студент и докторската му дисертация получава висока оценка от академичната общност. Като студент и като докторант/асистент той има няколко специализации във Великобритания, от които специализацията му в Университета Оксфорд като стипендиант на Фондация „Чивънинг“ е от ключово значение за утвърждаването му като задълбочен изследовател на аналитичната философия, британската интелектуална история, британската историография и най-широко на странознанието на Великобритания.

Като изследовател Благовест Моллов е високо ценен както от колегите си в катедра „Европеистика“, така и сред колегите от катедра „Философия“ и особено онези, които се занимават с логика и история на философията. Високо ценени са и приносите му в превода на важни философски трудове, след които бих отбелязала „Синята книга“ и „Кафявата книга“ на Лудвиг Витгенщайн от 2006 г. Тези две книги са ключови в разбирането на генезиса на по-късните „Философски изследвания“ на Витгенщайн. Те също така представляват непреодолима трудност за всеки преводач, който не се основава на задълбочено философско познаване на разгръщането на един мисловен процес, който фундаментално променя хода на съвременната философия.

2. Описание на представените материали в конкурса

След внимателно и подробно запознаване с представените материали от доц. дфн Благовест Моллов за участие в конкурса за „професор“ мога да заявя, че те отговарят на изискванията на СУ „Св. Кл. Охридски“ и са достатъчно подробно и прецизно организирани. Представени са дипломи, справки, документи, списъци и доказателствен материал, които обхващат следните области:

- Дипломи за образование и придобити научни степени и академична длъжност
- Научни трудове за участие в конкурса в пълнота на комплекта
- Преподавателска дейност

В предоставените материали не откривам списък на публикации, конференции, проекти и научни ръководства, генериран от системата „Авторите“, което е изискване за кандидатите, които вече заемат академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Също така няма данни за научни ръководства на докторанти, което води до заключението, че Благовест Моллов няма регистрирани докторанти под негово научно ръководство, както и че няма вече защитили докторанти под негово научно ръководство.

3. Обща оценка на научните трудове на Благовест Моллов за цялостното академично развитие.

Доц. Благовест Моллов участва в конкурса с 8 публикации като 4 от тях са монографии и 4 статии от периода 2011 – 2018 година. Те демонстрират областта на основните научни интереси на Благовест Моллов – аналитичната философия, философията на езика, историографията и интелектуалната история на Великобритания. Текстовете не са включени в предшествващи конкурси за придобиване на научната степен „доктор на философските науки“ и академичната длъжност „доцент“. Благовест Моллов е автор на всички текстове, без участието на съавтори.

Научната продукция на Благовест Моллов е фокусирана и целенасочена в областта на аналитичната философия като той последователно изследва различни трансформации и посоки на развитие както в исторически, така и в концептуален аспект. Задълбоченото му познаване на основните течения в аналитичната философия, както и статутът му на утвърден изследовател на англо-езичния ѝ вариант предопределят способността за идентифициране и рефлексия върху различни феномени и тематични полета в съвременната ѝ форма като те умело се вписват в собствената история на традицията, но и в контекста на общите проблеми, които се приемат като предизвикателства през съвременната философия. Централният интерес на Благовест Моллов е върху разгръщането на теми, обрати и трансформации в британския контекст на традицията, което обосновава релевантността на неговата научна продукция към професионалното поле на конкурса. В голяма степен, може да се отбележи, представената научна продукция покрива основни направления на аналитичната философия като водещо през XX век. Вниманието е насочено към теми, някои от които от една страна са достатъчно отдалечени, за да ги отнасяме към съвременната философия, а други са достатъчно приближени във времето, за да ги определяме като история. Научният интерес към историографията донякъде отразява тази двусмисленост на определянето на едно направление като „традиция“, но също така отразява ангажимента на Благовест Моллов като преподавател и темата на специализацията в катедрата. Прозира и научната амбиция да се работи и да се задълбочава върху релевантен критичен поглед към съвременните дискусии във философията и отдалечаване от историческата плътна сянка, която често ги засенчва.

4. Оценка на монографични трудове или равностойни публикации, представени за участие в конкурса за „професор“ от Благовест Моллов

От представените трудове ще се спра само на някои, които приемам, че имат достатъчно отчетлива репрезентативна стойност за формиране на заключението ми относно присъждането на академичната длъжност.

С *Notes on R.G. Collingwood's "Re-enactment" Analogy* Благовест Моллов се включва в дебата относно една от централните идеи на Колингууд относно необходимостта всяко историческо разбиране да „пресъздава“ исторически преживявания. Трябва да отбележим, че това е теза на Колингууд, която предизвиква широка дискусия като под съмнение се поставя не само нейното приемане и валидност, но и самото ѝ значение. Книгата на Моллов представлява оригинален принос към дебата и уникална по рода си критическа рефлексия в българската философска мисъл. Подходът е оригинален и не преповтаря разглежданите и цитирани от Благовест Моллов автори. Авторът представя един достатъчно задълбочен и компетентен прочит на съвременната дискусия и критическо осмисляне на историографския подход на Колингууд. Подходът на Моллов е различен от изследването на границите на приложимост на предмета на историческото познание, не акцентира на обвързването на тази теза на Колингууд в общата система на неговите философски възгледи и не засяга темата за периодизацията и наратива в историческото мислене. В критическия си поглед към тезата на Колингууд Моллов оспорва основната теза на автора относно това какво означава да постигаме историческо разбиране. Изходната предпоставка поставя ясно противопоставянето между „пресъздаването на историческия опит“ и неутралните подходи, изискващи контекстуализация и възможност за реконструкция.

Авторът изследва приложението на подходите и „уроците“ на археологията към философската историография, което съставлява основно поле на критическата рефлексия върху историографския подход на Колингууд. В това поле разбирането на Колингууд за „пресъздаването“, а именно тезата, че когато историците „пресъздават“ мисъл на исторически агент, те не създават мисъл от сходен тип, но самата мисъл на историческия субект, е в центъра на критическата рефлексия. Моллов, подобно на други изследователи на Колингууд, разглежда разбирането на „пресъздаването“ като основа за концептуалната стъпка към представяне на това какво е мисълта и свързаните

с него критерии за идентифициране и разграничаване на мислите. Това ясно сочи, че авторът не представя и не разглежда „пресъздаването“ само като метод на възстановяване на минали мисли. В този смисъл може да се приеме, въпреки че не е достатъчно ясно експлицирано, че авторът предлага прочит на „пресъздаването“ не само като методологически, но и като концептуален ход. Авторът засяга в някаква степен тезата, че „пресъздаването“ може да се разглежда като методологическа основа на конструктивизма на Колингууд, но не смята за необходимо да засегне критиката на интуитивизма в историческото познание. В контекста на този концептуален прочит аргументацията, че доктрината за „пресъздаването“ установява възможността по принцип да се „пресъздадат“ мисли на други субекти (исторически или настоящи), би могла да е по-фокусирано разгледана в книгата от гледна на твърдението, че мислите притежават пропозиционално съдържание, което е публично достъпно, мислимо и в някакъв смисъл обективизирано. Сходството с тезата на Дейвидсън за „радикалния превод“ е отбелязана във философската литература, към която и Благовест Моллов се отнася. Тук може да се посочи посока на по-нататъшно разгръщане, което не е достатъчно ясно представено в настоящия труд, от което общото представяне на критиката на автора относно тезата на Колингууд за „пресъздаването“ можеше значително да спечели.

С *The Histor(iographi)cal turn of Analytic Philosophy* Благовест Моллов потвърждава трайния си интерес към темата за аналитичната философия и се утвърждава като задълбочен изследовател на нейните съвременни течения и движения на развитие. Монографията е посветена на феномена на появата на значителен брой публикации върху историята на аналитичната философия, което дава основание той да бъде определен като „исторически“, или в терминологията на Моллов, историографски обрат. Монографията в този смисъл не представлява принос към това течение в аналитичната философия, а по-скоро опит за рефлексия върху основанията и мотивите за възникването му (ако можем за говорим за такъв обрат). Тъй като монографията не е структурирана като дискусия върху различни теми от историята на аналитичната философия, можем да я отнесем към методологическите рефлексии относно навлизането на историко-философската тема като експлицитно поле на правене на аналитична философия. Основание за това има и в подхода, който не съставлява разглеждане на отделни автори, въпреки че някои позовавания и референции към трудове от последните години

изпъкват в изложението на автора (класически и съвременни автори, сред които особено Дъмет, Бейкър и Хакър, Слуга, наред с Ръсел, Фреге, Хайдегер).

Трудът ясно очертава оригиналния принос на автора към интерпретацията на аналитичната философия от гледна точка на дебата за нейния „слаб“ или „инструментален“ историцизъм (позовавайки на таксономията на Глок), дори „враждебността на аналитичната философия към историческия подход във философията“, очертавайки специфичния подход към историческата контекстуализация, позоваването на „историческия модус на тематично изследване“ и използването на метода на „колегиалната атемпорална дискусия“ в представянето на историята на философията. Авторът взема под внимание, макар и не винаги експлицитно да го демонстрира, факта, че някои ранни занимания на аналитични философи с история на философията клонят към negliжиране на историческия контекст, и изразяват ясно предпочитание към рационална реконструкция и не толкова към историческа реконструкция, което дава основания за интерпретирането им като прекалено селективни и исторически аконтекстуални. Монографията представя убедително разграничителните предпоставки в дебата относно историцизма на аналитичната философия и предполагаемия обрат в нея (Reck, Bearney, Sorrel, Kremer, Piercey), въпреки че не достатъчно ясно се очертават границите на това, което днес можем да определяме като аналитична философия и припокриването на подходи и философски методи, които правят границите с други философски течения порести и трудно разграничими. Авторското заключение е ясно изразено, може да се приеме, че е есеистично ясно аргументирано като отхвърля тезата, че изобилието от исторически трудове върху аналитичната философия, които се появили през последните 25 години, съставлява основание да се говори за „исторически обрат“, който бележи нови посоки в развитието ѝ и същностна промяна в твърдото ядро от философски подходи на разположение на онези, които приемат себе си, макар и условно, като продължители на аналитичната традиция. Историографският подход е компонент от методологическата рефлексия на течението и отразява собственото развитие на аналитичната философия с придържане към разбирането на това кое съставлява „философско здраве“ и отсъствие на концептуално объркване и безпокойство. В този смисъл няма обрат в отношението към историята на философията, което цели изследването на историята за самата себе си и което редуцира до незначителност философските специфични проблеми. Все пак вариативността в това разбиране на мястото на заниманията с история на философията и

разгръщането ѝ не са представени в достатъчна степен, а именно начините, по които историята на философията е и може да бъде сама по себе си философия.

Монографията *The New British Intellectual History* излага обосновано и достатъчно аргументирано критичния поглед на автора към опитите за концептуализация на т.нар. „интелектуална история“ като алтернатива на „историята на идеите“, която в значителна степен си е завоювала признание и в голяма степен дисциплинарна автономия сред легитимните научни полета на изследване. Подходът на автора е да разгледа и да представи концептуалната несъстоятелност на поредица от тези, засягащи дефинирането на нейното самостоятелно предметно поле, както и на приноса, който едно ограничено образовано малцинство от интелектуалци може да допринесе към разбирането на „значимите“ неща в исторически контекст. Основният корпус от трудове, с които Благовест Моллов работи, са изключително нови, публикувани в основната си част след 2000 година. Той успява умело, последователно и критично да обхване авторите, които в най-голяма степен съставляват ядрото на това течение, като по този начин ни дава представа за един интересен и интелектуално необходим начин за представяне на академичен обзор на съществуващите академични дискусии и дебати (Collini, Whatmore, Burrow, Young, Catana, Bevir, и др.). Легитимността на тази предполагаема научна дисциплина не издържа на логиката, че без наличието на ясен предмет няма научна идентичност на дисциплината. Независимо от наличието на клъстер от тясно свързани теми, които с оглед на историческата дистанция могат да претендират за представяне на специфичен начин на собствено ситуиране на наративите, идентификацията на нейната специфична, уникална и легитимна предметна област и методология става жертва и неприятно следствие от своего-рода „хипер-професионализма“ на съвременния академичен живот. В тази претенция за точност и яснота се оказва, че въпроси като „какво вълнува интелектуалците или какво е вълнувало интелектуалците в определен период от „историческото време“, както и „съмнението“, че истината на историците не е същата като истината на есеистите, като начин на изразяване, в което предпочитат да присъстват интелектуалците, нямат място. Струва ми се, тук трябва да спомена, обезкуражаваща присъда за липсата на идентичност на академична активност и поле на действие, което е в профила на значими, няма да е неправилно да кажем - едни от най-значимите академични професори по история, които като брилянтни историци си представят и често по великолепен начин събират конфликтната интелектуална история на една или друга епоха в наративи,

които се извисяват над разказа за събитията и течението на времето, и ни представят с безпрецедентна яснота и прозрение „как можем да мислим“ един или друг век, една или друга епоха, една или друга територия. Това е присъда, която с академична емоционалност ми се ще да не мога да се съглася.

Четвъртата монография *Semanticizing. Studies in Analytic Meta-metaphysics* (2017) и четирите статии *Preemption and the Possibility of a Counterfactual Account of Causation*, *Counterfactuals and Circularity*, *Контрафактуални кондиционали и модална епистемология* и *Aristotle's Modal Syllogistic: Doubting the "Darkness" of "Aristotelicity" Degrees* се ситуират логично в общото поле на експертиза на Благовест Моллов като представляват доказателство за заслугата му за въвеждане на нови полета на изследване и академични дебати. Сред тях можем да отнесем: първата академична дискуссия върху новото течение в англо-езичната аналитична философия – „мета-метафизиката“, контрафактуалните кондиционали, разглеждането на контрафактуалността от Люис и Уилямсън и други.

Благовест Моллов представя своите трудове в един специфичен стил на изложение, който подхожда на аналитичния стил във философията като акцентът не е върху обзорите и систематичното представяне на полето на философски интерес и на обхвата на философските дебати и дискусии по темите. Това е утвърден стил на автора, който от една страна представлява затруднение за всички, които не са достатъчно добре запознати с текущите и представените в сходни форми дебати, но от друга визира успешен подход към вписване в стила на онези автори, които все още го приемат за водещ и доминиращ. Недостатъчно обаче намираме свидетелство за успешното вписване на авторските рефлексии и критични трудове в полето на водещите дискусии. Могат да се препоръчат стъпки в две посоки, отдалечаващи автора от този утвърден стил. От една страна, става дума за по обзорно представяне на дискутираните от него теми, което би било особено полезно за студенти, докторанти и всички, за които потапянето в темата е от важно значение за разбирането. От друга страна, ангажирането с конкретни трактовки, критики и тези на изследователи по разглежданите теми може да ситуира по убедително автора в обсега на съвременната транснационална изследователска общност. Освен това изразявам становището си, че заслужава специално внимание и следва авторът да положи усилия за излизане отвъд донякъде ограничено научно поле с публикации в утвърдени списания и издателства извън страната.

За това има важно основаващо обстоятелство, а именно академичната компетентност да се пише на английски език.

5. Заключение

След като се запознах обстойно и задълбочено с научните трудове, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“, и познавайки преподавателската дейност и академичното присъствие и авторитет на **доц. д.ф.н. Благовест Сотиров Моллов**, подкрепям и препоръчвам на уважаемото жури избора му за „професор“ по професионално направление 3.3. Политологически науки (Европеистика – Странознание на Великобритания с преподаване на английски език) към Философски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

07.10.2018 г.

Рецензент:
(проф. д-р Мария Стойчева)